

ar&ge notları

Hasan Acül
Makina Mühendisi

Sanayiye yönelik ulusal AR-GE destek ve teşviklerinde son durum

Araştırma ve ürün geliştirme faaliyetlerine yatırım yaparak daha ileri düzeye ulaşmak isteyen işletmeler, AR-GE çalışmaları kapsamında yapacakları harcamalarda farklı finansman kaynakları kullanabilirler. Bunlar işletmenin öz kaynakları, halka açık sermaye arttırımı, banka kredileri, girişim (risk) sermayesi, kamu destek ve teşvikleri ve uluslararası fonlar olabilir. Yazımızın temel amacı, sektörümüzdeki işletmelerin yürüttüğü veya gerçekleştirmeyi planladığı araştırma, ürün geliştirme ve yenilik faaliyetlerine yönelik olarak kamu yada kamu ile ilişkili kurumlar tarafından sağlanan ulusal destekler ve teşviklerdeki son durum hakkında bilgi vermektir. Kısaca "AR-GE destekleri" olarak adlandırılan bu destek ve teşvikler, geri ödemesiz hibe veya uzun vadeli-düşük kredili biçiminde finansman destekleri olabileceği gibi, eğitim, danışmanlık, girişim, vergi indirim vb. biçiminde de olabilmektedir.

1. ULUSAL SANAYİYE YÖNELİK AR-GE DESTEK VE TEŞVİKLERİN AMACI NEDİR?

Ülkemizin uluslararası düzeyde rekabet gücünü arttırmak; sürdürülebilir teknolojik, sosyal ve ekonomik gelişimi sağlayarak refahı yükseltmek en önemli ulusal amaçlardan bir tanesidir. Bu amaca ulaşmak için AR-GE faaliyetlerinin yürütülmesi büyük önem arz etmektedir. Destek ve teşviklerin öncelikli amacı, ulusal düzeyde AR-GE faaliyetlerinin arttırılmasının ve tabana yayılmasının sağlanmasıdır; özel işletmeler, kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, enstitüler vb. kurumlarda, bilimsel ve teknolojik bilginin, ürüne, sürece, yöneme veya sisteme dönüştürme aşamalarında yapılan, teknoloji ve yenilik odaklı araştırma, geliştirme, iyileştirme faaliyetlerine ilişkin harcamaların desteklenmesini ve teşvik edilmesini içerir.

2. AR-GE DESTEK VE TEŞVİKLERİ HANGİ KURUMLAR TARAFINDAN VERİLMEKTEDİR?

Ülkemizde ulusal sanayiye yönelik AR-GE destek ve teşvikleri temel olarak aşağıda belirtilen kamu yada kamu ile ilişkili kurumlar tarafından verilmektedir:

- TÜBİTAK-TEYDEB (Teknoloji ve Yenilik Destek Programları Başkanlığı)
- TTGV (Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı)
- KOSGEB (Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı)
- T. C. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı (Vergisel konular ile ilişkili olarak T.C. Maliye Bakanlığı ile işbirliği dahilinde)

Avrupa Birliğinin EUREKA, EUROSTARS, CIP, Çerçeve programları vb. dahilinde yer alan ortaklık programlarına katılmak koşulu ile alınabilecek uluslararası AR-GE destekleri de mevcuttur. Yazı içeriğinin çok fazla dağılması için uluslararası AR-GE destekleri üzerinde durulmayacaktır. Bunun yanı sıra, Tekmer, Teknopark, Tekseb, Tekgeb vb. araştırma merkezlerinde AR-GE faaliyeti yürütmek vasıtası ile

sağlanabilecek destek ve teşvikler konusu da yazımızın kapsamı dışında tutulmuştur.

3. ULUSAL SANAYİYE YÖNELİK AR-GE DESTEK VE TEŞVİKLERİ NELERDİR?

Devam eden bölümde, AR-GE destek ve teşvikleri ile ilgili verilen bilgiler, destek ve teşvik sağlayan kurumların verdiği bilgilerden derlenerek, en sade ve anlaşılır biçimi ile aktarılmaya çalışılmıştır. Daha geniş ve detaylı bilgi için kurumların web sayfalarının ziyaret edilmesini öneririm.

3.1 TÜBİTAK-TEYDEB SANAYİ AR-GE DESTEKLERİ

(Kaynak: www.tubitak.gov.tr; www.mam.gov.tr) Endüstriyel araştırma ve teknolojiyi geliştirmek, yenilikleri desteklemek, özendirmek, izlemek ve üniversite - sanayi ilişkilerini geliştirmek TÜBİTAK'ın temel işlevleri arasındadır. Bu işlevleri gerçekleştirmek için oluşturulan programlar ve planlanan faaliyetler TÜBİTAK-TEYDEB (Teknoloji ve Yenilik Destek Programları Başkanlığı) tarafından yürütülmektedir. Sanayi kuruluşları için yaygın olan ulusal Tübitak-Teydeb destek programları şunlardır:

1. Sanayi AR-GE Projeleri Destek Programı (1501)
2. KOBİ AR-GE Başlangıç Destek Programı (1507)
3. Teknogirişim Destek Programı (1508)

3.1.1. Sanayi AR-GE Projeleri Destek Programı (1501)

AR-GE yardımı uygulaması Dış Ticaret Müsteşarlığı (DTM) ve TÜBİTAK işbirliğinde yürütülmektedir. Programın amacı, sanayi kuruluşlarının AR-GE Projelerine %60'a varan oranlarda hibe şeklinde destek sağlamaktır. Destek süresi proje bazında en çok 3 (üç) yıldır. Bu süre zorunlu nedenlerle en fazla bir dönem (6 ay) uzatılabilir. Proje bütçesi için üst sınır yoktur ancak bir kuruluşa ve/veya bir projeye bir takvim yılı içinde sağlanacak maksimum destek miktarı Müsteşarlık tarafından sınırlandırılabilir. Sektör ve büyüklüğüne bakılmaksızın firma düzeyinde katma değer yaratan ülkemizde yerleşik tüm işletmeler bu destek programından faydalanabilir.

3.1.2. KOBİ AR-GE Başlangıç Destek Programı (1507)

Programın amacı, KOBİ'leri araştırma, teknoloji geliştirme ve yenilik projesi yaptırmaya özendirmek için bu ölçekteki firmaların desteklenmesidir. Sağlanan desteğin türü ve miktarı proje niteliğine göre belirlenmekle birlikte, proje giderlerinin %75'i hibe olarak desteklenir. Proje bütçesi için üst sınır 400.000 YTL'dir. Destek süresi proje bazında azami 18 aydır. Programa, KOBİ tanımına uyan firmalar ile daha önceden TÜBİTAK'tan hiç destek almamış olan ya da en fazla bir projesi için destek almış olan KOBİ'ler başvurabilir. Programda genel destek kalemlerinin yanı sıra, Proje Hazırlama ve Hazırlatma Giderleri ile Yeminli Mali Müşavir Giderleri de desteklenecektir.

3.1.3. Teknogirişim Destek Programı (1508)

Bu programın amacı, genç girişimcilerin, teknoloji ve yenilik odaklı iş fikirlerine dayanan, nitelikli istihdam yaratma ve rekabet gücü potansiyeli yüksek iş kurma girişimlerinin desteklenmesidir. Girişimcilik eğitimi aldıklarını belgeleyen veya TÜBİTAK'ın düzenleyeceği girişimcilik eğitimine katılanlar başvuruya hak kazanır. Destek süresi 12 aydır. Destek kapsamında en fazla 100.000 YTL bütçeye sahip girişim planları desteklenir ve bu giderlere uygulanacak destek oranı %75'tir. Programda genel destek kalemlerinin yanı sıra, ofis ve işlik kira giderleri ile ofis ve işliğe ait su, elektrik, ısıtma giderleri, iletişim giderleri (internet ve sabit telefon giderleri), yeminli mali müşavir ücretleri de desteklenmektedir.

3.1.4. Programlara Sunulan AR-GE Projelerinden Beklenen Hedefler

Başvurulacak projelerin; yeni ürün üretilmesi, ürün kalitesi veya standardının yükseltilmesi, maliyet düşürücü ve standart yükseltici yeni tekniklerin yanı sıra yeni üretim teknolojilerinin geliştirilmesine yönelik olması gerekmektedir.

3.1.5. Desteklenen AR-GE Aşamaları

Kavram geliştirme, teknolojik/teknik ve ekonomik yapılabirlik etüdü, geliştirilen kavramdan tasarıma geçiş sürecinde yer alan laboratuvar ve benzeri çalışmalar, tasarım, tasarım geliştirme ve tasarım doğrulama çalışmaları, prototip üretimi, pilot tesisin kurulması, deneme üretimi ve tip testlerin yapılması, satış sonrası ürün tasarımından kaynaklanan sorunların çözüm faaliyetleridir. Üretim ve Pazarlama (üretim tesisi kurma, yönetim, müşteri ve pazar bulma) aşamaları desteklenmemektedir.

3.1.6. Desteklenen Gider Kalemleri

Personel giderleri, alet, teçhizat, prototip kalıp, yazılım ve yayın alımları, yurtiçi ve yurtdışı danışmanlık hizmeti ve diğer hizmet alımları, ülke içindeki üniversiteler, TÜBİTAK'a bağlı AR-GE birimleri, özel sektör AR-GE kuruluşları ve benzeri kurum ve kuruluşlara yaptırılan AR-GE hizmet giderleri, malzeme ve sarf giderleri, proje personeline ve varsa danışmanlara ait seyahat giderleri, TPE'den alınacak ulusal patent tescili, faydalı model tescili ve endüstriyel tasarım tescili ile ilgili giderlerdir.

3.1.7. AR-GE Projesi Değerlendirme Boyutları

Projenin endüstriyel AR-GE içeriği, teknoloji düzeyi ve yenilikçi yönü, proje planı ve kuruluşun altyapısının uygunluğu, proje çıktılarının ekonomik yarara ve ulusal kazanıma dönüşebilirliğidir.

3.1.8. Proje Başvurusunda Dikkat Edilmesi Gereken Konular: Projenin Teknolojik Düzeyi ve Yenilikçiliği:

- Projenin endüstriyel AR-GE içeriği ve yenilikçi yönü iyi açıklanmalı ve öne çıkarılmalıdır.
- Projenin teknoloji düzeyi bilimsel/teknik literatür ve standartlar referans verilerek açıklanmalıdır. Gerekirse üniversitelerden, teknoloji merkezlerinden ve diğer AR-GE kuruluşlarından destek alınmalıdır.
- Disiplinler arası yaklaşım gerektiren projelerin bu özellikleri ayrıntılı açıklanmalıdır.

Projenin Çıktıları ve Başarı Kriterleri:

- Projenin hedef ve çıktıları net ve ölçülebilir biçimde tanımlanmalıdır.
- Başarı kriterleri tanımlanmalıdır.
- Projede kullanılacak yöntem ve teknikler açıklanmalıdır.

Proje Planı ve Organizasyonel Kriterler:

- Proje süresi ve bütçesi gerçekçi tahmin edilmelidir.
- Proje iş paketlerine bölünmeli, iş paketleri arasındaki ilişkileri iyi kurgulanmalıdır.
- Projeyi gerçekleştirmek için gerekli işbirlikleri ve hizmet alımları tanımlanmalıdır.
- Proje ekibi projeyi gerçekleştirebilir nitelikte oluşturulmalıdır.

3.1.9. Projelerin Başlıca Desteklenmeme Nedenleri:

- Rutin mühendislik uygulaması olması ve AR-GE yönünün zayıf olması, sadece şekil ve estetiğe yönelik değişiklikleri içermesi, fonksiyonel değişiklikleri kapsamaması ve yenilikçi yönü olmaması,
- Sadece firmanın altyapısının iyileştirilmesine yönelik ve yatırım nitelikli ve yatırım ağırlıklı (yatırım unsurunun ön plana çıkarılması, sadece yatırım unsuru içermesi) olması,
- Firma özgün katkısının olmaması ya da yetersiz ve sınırlı olması,
- AR-GE altyapısının olmaması ya da yetersiz olması,
- İlgili olduğu alandaki teknoloji düzeyini geliştirecek nitelikte olmaması.

3.1.10. Tübitak-Teydeb Desteklerinde Transfer Ödeme (Ön Ödeme) Uygulaması:

TÜBİTAK Teknoloji ve Yenilik Destek Programları Başkanlığı bünyesinde yürütülmekte olan, 1501-Sanayi AR-GE Projeleri Destekleme Programı, 1507-KOBİ AR-GE Başlangıç Destek Programı, 1508-Teknoloji ve Yenilik Odaklı Girişimleri Destekleme Programı ve 1509 - Uluslararası Sanayi AR-GE Projeleri Destekleme Programı çerçevesinde desteklenen projeler kapsamında transfer ödeme (ön ödeme) uygulaması yapılmaktadır. Transfer ödemesi uygulaması sayesinde işletmeler önemli bir avantaj sahibi olurlar. Transfer ödemeleri,

- Dönemsel finansmanı karşılamak için, dönem başında ve sözleşme sonrası verilir.
- İlk dönem hariç en fazla iki dönem için talep edilebilir.
- Talep edilen dönem maliyetinin %50'si oranında teminat alınır; Talep edilen dönem maliyetinin %40'ı verilir.
- Dönem sonunda desteklemeye esas harcama tutarı üzerinden mahsuplaşma yapılır. Ancak mahsuplaşma ilave teminatla uzatılabilir.

3.1.11. Tübitak-Teydeb Destekleri Genel İşleyiş:

Tübitak-Teydeb AR-GE destekleri sürecinin –bürokratik nedenlerle- hızlı işleyen ve kısa zamanda sonuçlanan bir süreç olduğu söylenemez. Son dönemde uygulanmaya başlanan "Elektronik Proje Başvurusu", başvuru sürecinin kısılmasına ve kolaylaşmasına yardımcı olmuştur. Proje başvurusunun ardından firma ve AR-GE projesi konu ile ilgili en az üç akademisyen hakem tarafından değerlendirmeye tabi tutulur. Değerlendirmenin olumlu bulunmasından sonra sözleşme imzalanarak destek süreci başlatılır. Proje devam ederken izleyici hakem atanarak süreç takip edilir. Ödeme, proje esnasında yapılan gerçek harcamalar üzerinden Tübitak'ın belirlediği destek oranları üzerinden hibe şeklinde yapılır.

3.2 TTGV AR-GE KREDİ DESTEKLERİ

(Kaynak: www.ttgiv.org.tr)

Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV), Türkiye'de AR-GE ve inovasyonun desteklenmesi amacı ile kurulmuş ilk ve tek kamu özel sektör ortaklığıdır. TTGV'nin AR-GE faaliyetlerini desteklemek amacıyla oluşturulan kredi biçimindeki desteklerinin tamamı geri ödemelidir. TTGV kredi destekleri şunlardır:

1. Teknoloji Geliştirme Projeleri (TGP) Desteği
2. Ticarileştirme Projeleri Desteği
3. Ortak Teknoloji Geliştirme Projeleri Desteği

3.2.1 Teknoloji Geliştirme Projeleri (TGP) Desteği

TTGV, Teknoloji Geliştirme Projesi (TGP) desteği kapsamında sanayi kuruluşları ve yazılım şirketleri tarafından gerçekleştirilen araştırma geliştirme projelerine finansal destek sağlamaktadır. Altyapı veya üretim yatırımlarına dayalı projeler bu destek kapsamı dışında kalmaktadır. Desteğin tamamı % 0 Faizli Döviz Kredisi şeklinde geri ödemelidir. Sözleşme esnasında firmadan proje bedelinin % 3'ü talep edilmektedir. Bunun yanı sıra, TTGV tarafından yapılan ödemelerde % 3 masraf alınmaktadır. Destek miktarı en fazla 1.000.000 \$ olarak belirlenmiş olup proje bedelinin %50'si oranında destek verilmektedir. Destek süresi azami 2 yıldır. Kredi geri ödemesi, proje bitiminden itibaren 1 yıl ödemesiz, 3 yıl ödemeli toplam 4 yılda (Altışar aylık dönemlerle) yapılmaktadır. Desteklenen proje süresi en fazla 24 aydır. Destek ödemeleri, aylık harcama tutarı beyanları üzerinden gerçekleşir.

3.2.2 Ticarileştirme Projeleri Desteği (AR-GE desteği niteliğinde bir destek değildir ancak ilişkilidir.)

TTGV'nin Teknoloji Geliştirme Projeleri desteğinden yararlanarak prototip geliştirme aşamasını başarı ile tamamlamış firmaların faydalanabileceği Ticarileştirme Projeleri Desteği, bu projeler sonucunda oluşan çıktıların ölçek ekonomisine uygun şekilde ticarileştirilmesine yönelik geliştirilecek projelere destek sağlamayı amaçlamaktadır. TTGV'nin Teknoloji Geliştirme Projeleri desteğinden yararlanarak prototip geliştirme aşamasını başarı ile tamamlamış sanayi kuruluşları ve yazılım şirketleri programın hedef kuruluşlarıdır. Üst limiti 1.000.000 ABD Doları olarak belirlenen geri ödemeli desteğin çerçevesi ticarileşme sürecinin gereklerine uygun olarak genişletilmiş, tamamlanan AR-GE projesi sonrasında uluslararası pazarlarda rekabet gücüne kavuşmak amacıyla yapılması gerekli üretim ve satışa yönelik hazırlık çalışmaları destek kapsamına dahil edilmiştir. Destek süresi azami 1 yıldır.

3.2.3 Ortak Teknoloji Geliştirme Projeleri Desteği

Kuruluşları arasında beraber çalışma pratiği ve tecrübesinin "araştırma ve teknoloji geliştirme" çalışmalarında teşvik edilmesi amacı ile tasarlanmıştır. Destek ile ortaklıktan doğan artı değeri arttırmak üzere kuruluşların uzmanlık alanlarındaki AR-GE birikimlerinin bütünü tamamlayacak tarzda bir araya getirilmesi ve daha kapsamlı AR-GE faaliyetlerinde entegrasyonu ve kapasite gelişimini sağlamak temel hedef olacaktır. Destek ile ortak faaliyet alanlarında rekabet öncesi veya rekabet içi işbirliği oluşturmak için bir araya gelen kuruluşların projeleri de desteklenecektir. Hedef kitle, sanayi kuruluşları ve yazılım şirketleridir.

En az 3 kuruluşun ortaklaşa AR-GE projesi yürütmek amacıyla bir ortak girişim oluşturması gerekmektedir. Temel ve uygulamalı araştırma süreçlerini de kapsayabilecek projeler için sağlanacak tamamı geri ödemeli desteğin üst limiti 2.500.000 ABD doları'na çıkarılmıştır. Destek süresi azami 2 yıldır.

3.2.4 TTGV Kredi Destekleri Genel İşleyiş

Desteklenen projelere yönelik hedefler, AR-GE aşamaları, gider kalemleri vs. Tübitak destekleri ile oldukça benzerdir. Proje destek sürecine yönelik olarak değerlendirme ve sözleşme arasındaki zaman Tübitak'a göre daha kısadır. Proje başvurusunun ardından firma ve AR-GE projesi konu ile ilgili en az iki akademisyen hakem tarafından değerlendirmeye tabi tutulur. Ödeme, proje esnasında yapılan gerçek harcamalar üzerinden TTGV'nin belirlediği destek oranları üzerinden yapılır.

3.3 KOSGEB AR-GE DESTEĞİ

(Kaynak: www.kosgeb.gov.tr)

KOSGEB (Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı), KOBİ'lerin rekabet gücünü arttırmak amacı ile çeşitli konularda geri ödemeli veya hibe niteliğinde destekler vermektedir. Bu kapsamda yalnızca AR-GE faaliyetleri ve ilişkili olan "Teknoloji Araştırma ve Geliştirme Desteği" hakkında bilgi aktarılmaktadır. Bu desteğin yanı sıra, Kosgeb tarafından sağlanan danışmanlık, eğitim, girişimcilik vb. destekleri de küçük ve orta büyüklükteki işletmelerimiz için oldukça faydalıdır. Daha geniş bilgi için Kosgeb'in web sayfasının ziyaret edilmesini öneririm.

3.3.1 Teknoloji Araştırma ve Geliştirme Desteği

Bilim ve teknolojiye dayalı yeni fikir ve buluşlara sahip işletmelerin, ulusal ve uluslararası platformlarda rekabet edebilecek teknolojik düzeyde kurulması, gelişmesi ve yeni ürün üretilmesi veya geliştirilmesi amacı ile bu işletmelere teknolojik araştırma ve geliştirme desteği verilir. Bu bölümde yer alan destekler, AR-GE ve Teknolojik Yenilik Projesi TEKMER/DTİ Kurulları tarafından kabul edilen yararlanıcılara sağlanır.

Destek Oranı ve Üst Limiti Nedir?

a) Malzeme, teçhizat ve prototip üretimi ile ilgili giderler ve deneme amaçlı hammadde temini için;

1) Teçhizat ve demirbaşların teminat karşılığı satın alınması halinde; verilecek desteğin üst limiti 200.000 (iki yüz bin) YTL, Destek Oranı: %80

2) Teçhizat ve demirbaşların finansal kiralama yolu ile alınması halinde; teçhizat ve demirbaşların faturada yer alan peşin bedeli ve KDV dışında kalan finansal kiralama giderlerine verilecek desteğin üst limiti 50.000 (elli bin) YTL, Destek Oranı:%50

b) Projesi KOSGEB tarafından desteklenerek başarı ile tamamlanan işletmelere verilecek olan kalite geliştirme ve teknolojik donanım temini için;

1) Kalite geliştirme ve teknolojik donanım için gerekli demirbaşların teminat karşılığı satın alınması halinde; verilecek desteğin üst limiti 50.000 (elli bin) YTL, Destek Oranı:%80

2) Kalite geliştirme ve teknolojik donanım için gerekli demirbaşların finansal kiralama yolu ile alınması halinde; teçhizat ve demirbaşların faturada yer alan peşin bedeli

ar & ge notları

ve KDV dışında kalan finansal kiralama giderlerine verilecek desteğin üst limiti 15.000 (on beş bin) YTL, Destek Oranı:%50

c) Danışmanlık desteği; teknoloji araştırma ve geliştirme desteğinden yararlanan işletmelerin danışmanlık ihtiyacının karşılanabilmesini teminen; işbirliği yapılmış olan üniversitelerden sağlanacak danışmanlık hizmetinden, ilgili üniversitelerin belirlediği usul ve esaslar çerçevesinde yararlanır. İşletmelerin yurtiçi ve yurtdışındaki üniversitelerden alacağı danışmanlık hizmeti desteği üst limiti 20.000 (yirmi bin) YTL, Destek Oranı:%80

d) AR-GE sonuçlarını yayınlama desteği; AR-GE çalışmasının sonuçlarının tanıtımı ve duyurulması amacı ile işletme tarafından kitap, broşür, CD ve benzeri doküman yayınlanması giderleri desteği üst limiti 3.000 (üç bin) YTL, Destek Oranı:%80

e) Teknopark kira desteği üst limiti 20.000 (yirmi bin) YTL, Destek Oranı:%80

f) İşlik tahsisi; işletmelere, AR-GE projelerini gerçekleştirebilmeleri için KOSGEB TEKMER Müdürlüğü binalarında 24 (yirmi dört) aya kadar işlik tahsisi,

g) İşletmelerin, AR-GE konusuna ilişkin yurtdışı kongre, konferans, panel, sempozyum, teknoloji fuarları ile teknoloji transfer amaçlı yurtdışı toplantılara katılım ve ziyaret desteği üst limiti 5.000 (beş bin) YTL, Destek Oranı:%80

ğ) Başlangıç sermayesi desteği; AR-GE projesi onaylandıktan sonra şirketlerini kuran veya AR-GE proje başvurusu tarihi itibarıyla son bir yıl içinde şirketini kurmuş olan ve Teknoloji Geliştirme Merkezi bünyesinde işlik tahsis edilen işletmelere, işliklerde AR-GE faaliyetlerine başlamalarından sonra verilecek geri ödemesiz destek tutarı 10.000 (on bin) YTL,

h) İş geliştirme desteği; Teknoloji Geliştirme Merkezi ve DTİ'lerde yer alan, Teknoloji AR-GE Destekleri kapsamında desteklenen ve projesini başarıyla tamamlayarak mezun olan işletmelerin yararlanabileceği geri ödemesiz destek tutarı 15.000 (onbeş bin) YTL. Bu destekteki (a) ve (b) bentlerinin (1) ve (2) numaralı alt bentlerindeki seçeneklerden sadece birisi tercih edilir, (f) bendinde yer alan işlik tahsisi süresi kurul kararı ile mevcut işletmeler için en fazla 12 (on iki) ay, yeni kurulan işletmeler için 24 (yirmi dört) ay uzatılabilir.

3.4 SANAYİ VE TİCARET BAKANLIĞI AR-GE DESTEKLERİ VE TEŞVİKLERİ

(Kaynak: www.sanayi.gov.tr, www.maliye.gov.tr)
AR-GE faaliyetleri Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından da desteklenmekte ve teşvik edilmektedir. Maliye Bakanlığının'da konuya mevzuat nedeniyle ilişkisi söz konusudur. Sanayi ve Maliye Bakanlıkları tarafından sağlanan destek ve teşvikler aşağıda özet olarak aktarılmıştır. Daha geniş bilgi için ilgili bakanlıklarının web sayfalarının ziyaret edilmesini öneririm (www.sanayi.gov.tr, www.maliye.gov.tr). Bunun yanı sıra ilgili kanun ve yönetmeliklerin de detaylı incelenmesi gereklidir. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından temelde iki biçimde destek ve teşvik sağlanmaktadır:

1. San-Tez Destekleri
2. 5746 nolu AR-GE Kanunu

3.4.1 Sanayi Tezleri Projelerinin Desteklenmesi (San-Tez Destekleri):

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından yürütülen San-Tez destekleri, üniversite-sanayi işbirliğinin kurumsallaştırılması, ülkemize katma değer yaratacak ve uluslararası pazarlardaki rekabet gücünün artırılmasına katkı sağlayacak yeni ürün ve/veya üretim yöntemi geliştirilmesi, mevcut üründe ve/veya üretim yönteminde yenilik yapılması amacıyla sanayinin ihtiyaçları doğrultusunda belirlenecek yüksek lisans ve/veya doktora tez çalışmalarının desteklenmesidir.

San-Tez Programının hedefleri temel olarak şunlardır:

Üniversite-sanayi-kamu işbirliğini kurumsallaştırmak; KOBİ'lerin teknoloji ve AR-GE kültürü edinmelerini sağlamak, teknolojik ürün ve üretim yöntemlerini kullanmaya cesaretlendirmek; Üniversitede yapılan akademik bilginin ticarileşmesini sağlamak; Üniversitelerde doktora veya yüksek lisans programlarında öğrenim gören öğrencilerin tez konularının KOBİ'ler tarafından talep edilen, imalat sanayine yönelik yeni teknolojilere dayalı ürün, üretim yöntemi ve AR-GE tabanlı ihtiyaçlara yönelik olarak belirlenmesini sağlamak; Bu projelerde daha fazla sayıda yüksek lisans ve doktora öğrencisinin desteklenmesini sağlayarak nitelikli eleman sayısının artırılmasına yardımcı olmaktadır.

Projelere Sağlanacak Destek Oranı Nedir:

Desteklenmesine karar verilen SAN-TEZ projelerine Bakanlık tarafından uygulanan en yüksek destek oranı %75 olup, toplam proje bedelinin %25'inin kuruluş tarafından nakdi olarak karşılanması gerekmektedir.

San-Tez Programından Kimler Yararlanabilir:

Sektör ve büyüklüğüne bakılmaksızın firma düzeyinde katma değer yaratan, ülkemizde yerleşik işletmeler ve üniversitelerin işbirliği ile hazırlanacak projeler bu programdan yararlanabilir.

3.4.2 Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesine İlişkin Kanun ile Sağlanan Destek ve Teşvikler:

31 Temmuz 2008 tarihinde yayınlanan "Araştırma Ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesine İlişkin Uygulama ve Denetim Yönetmeliği" ile 28/2/2008 tarihli ve 5746 sayılı Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanunun uygulamasına ve denetimine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir. Maliye Bakanlığı ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından ortak yayınlanan bu yönetmelik ile işletmelerimiz bir diğer önemli AR-GE desteğine sahip olmuşlardır. İlk yayınlandığı dönemde çeşitli eleştiriler alan kanunun bazı maddeleri yönetmelik ile düzenlenerek, AR-GE destek ve teşviklerinden tüm işletmelerin yararlanabilmelerinin önü açılmıştır. Şöyle ki, bir işletmenin AR-GE indiriminden yararlanması için muhakkak 50 tam zaman eşdeğer AR-GE personeli istihdam eden AR-GE merkezi sahibi olması gerekmektedir. Kamu kurum ve kuruluşları ile kanunla kurulan vakıflar tarafından veya uluslararası fonlarca desteklenen AR-GE ve yenilik projelerinde ve teknoloji girişim sermaye desteklerinden yararlanan firmalar da bu teşviklerden yararlanabilmektedir.

5746 sayılı Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun ile işletmelerimize AR-GE faaliyetleri için hangi destek ve teşviklerin sağlandığına yönelik özet bilgiler aşağıda aktarılmıştır.

1. AR-GE indirimi
2. Gelir vergisi stopajı teşviki
3. Sigorta primi desteği
4. Damga vergisi istisnası
5. Teknogirişim sermayesi desteği
6. Rekabet öncesi işbirliği projeleri

3.4.2.1 AR-GE indirimi uygulama esası

Teknoloji merkezi işletmelerinde, AR-GE merkezlerinde, kamu kurum ve kuruluşları ile kanunla kurulan vakıflar tarafından veya uluslararası fonlarca desteklenen AR-GE ve yenilik projeleri ile rekabet öncesi işbirliği projelerinde ve teknogirişim sermaye desteklerinden yararlanan işletmelerde gerçekleştirilen AR-GE ve yenilik harcamalarının tamamı 31/12/2023 tarihine kadar Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 10. maddesine göre kurum kazancının ve Gelir Vergisi Kanunu'nun 89. maddesi uyarınca ticari kazancın tespitinde indirim konusu yapılır.

3.4.2.2 Gelir vergisi stopajı teşviki uygulaması

Teknoloji merkezi işletmelerinde, AR-GE merkezlerinde, kamu kurum ve kuruluşları ile kanunla kurulan vakıflar tarafından veya uluslararası fonlarca desteklenen ya da TÜBİTAK tarafından yürütülen AR-GE ve yenilik projeleri ile rekabet öncesi işbirliği projelerinde ve teknogirişim sermaye desteklerinden yararlanan işletmelerde çalışan AR-GE ve destek personelinin; bu çalışmalar karşılığında elde ettikleri ücretlerinin doktoralı olanlar için %90'ı, diğerleri için %80'i gelir vergisinden müstesnadır. Bu istisnanın hesaplanmasında, bu kapsamdaki personelin fiilen AR-GE ve yenilik faaliyetlerine ayırdıkları zamanın toplam çalışma zamanına oranı dikkate alınır.

3.4.2.3 Sigorta primi desteği uygulaması

Kamu personeli hariç olmak üzere, teknoloji merkezi işletmelerinde, AR-GE merkezlerinde, kamu kurum ve kuruluşları ile kanunla kurulan vakıflar tarafından veya uluslararası fonlarca desteklenen ya da TÜBİTAK tarafından yürütülen AR-GE ve yenilik projeleri ile rekabet öncesi işbirliği projelerinde ve teknogirişim sermaye desteklerinden yararlanan işletmelerde çalışan AR-GE personeli ile destek personelinin elde ettikleri ücretler üzerinden hesaplanan sigorta primi işveren hissesinin yarısı; 26/6/2001 tarihli ve 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununun geçici ikinci maddesi uyarınca ücreti gelir vergisinden istisna tutulmuş fiilen çalışan personelin gelir vergisi istisnasının uygulandığı sürece gelir vergisinden istisna tutulan ücretleri üzerinden hesaplanan sigorta primi işveren hissesinin yarısı, beş yılı aşmamak üzere Maliye Bakanlığı bütçesine konulacak ödenekten karşılanır.

3.4.2.4 Damga vergisi istisnası uygulaması

Kanun kapsamındaki her türlü AR-GE ve yenilik faaliyetleriyle ilgili olarak düzenlenen kâğıtlar damga vergisinden müstesnadır.

3.4.2.5 Teknogirişim sermayesi desteği

Örgün öğrenim veren üniversitelerin herhangi bir lisans programından bir yıl içinde mezun olabilecek durumdaki öğrenci, yüksek lisans veya doktora öğrencisi ya da lisans, yüksek lisans veya doktora derecelerinden birini ön başvuru tarihinden en çok 5 yıl önce almış kişilerin, teknoloji ve yenilik odaklı iş fikirlerini, desteği veren merkezî yönetim kapsamındaki kamu idareleri tarafından desteklenmesi uygun bulunan bir iş planı çerçevesinde, katma değer ve nitelikli istihdam yaratma potansiyeli yüksek teşebbüslere dönüştürebilmelerini teşvik etmek için yapılan sermaye desteği kapsar.

3.4.2.6 Rekabet öncesi işbirliği projeleri desteği

Birden fazla kuruluşun; ölçek ekonomisinden yararlanmak suretiyle yeni süreç, sistem ve uygulamalar tasarlayarak verimliliği arttırmak ve mevcut duruma göre daha yüksek katma değer sağlamak üzere, rekabet öncesinde ortak parça veya sistem geliştirmek ya da platform kurabilmek amacıyla yürütecekleri, AR-GE faaliyetlerine yönelik olarak yapılan ve fizibiliteye dayanan işbirliği anlaşması kapsamında, bilimsel ve teknolojik niteliği olan projeleri kapsar.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

"Sanayiye Yönelik Ulusal AR-GE Destek ve Teşviklerinde Son Durum" başlıklı bu yazımda araştırma, ürün geliştirme ve yenilik faaliyetlerine yönelik olarak ülkemizdeki kamu yada kamu ile ilişkili kurumlar tarafından sağlanan destek ve teşviklerin son durumu hakkında bilgi aktarmaya çalıştım. Bilgileri ilgili kurumların yayınladığı bilgilerden ve yasal mevzuatlardan derledim. Çalışmamda, sade ve anlaşılır bir dil kullanmaya özen gösterdim. Bilgi karmaşası yaratmamak ve konunun en iyi biçimde anlaşılabilmesini sağlamak için yazımı sadece -yaygın olarak sağlanan- "sanayiye yönelik ulusal AR-GE destek ve teşvikleri" üzerine yoğunlaştırdım. Daha geniş bilgi için ilgili kurumların web sayfalarının ziyaret edilmesini; ilgili kanun ve yönetmeliklerin detaylı incelenmesini öneririm.

Yazımın sonunda üzerinde durulması ve tartışma yaratması gereken en önemli konulardan bir tanesi, işletmelerimizin AR-GE desteklerini "AR-GE ve yenilik kültürüne sahip sürekli yenilenen" organizasyonlar olarak yapılanmalarına yardım edebilecek -etkin bir- araç mı, yoksa sadece hibeden finansman kaynağı sağlayabilecekleri bir amaç olarak mı algıladıkları sorusudur. Araştırma ve ürün geliştirme alt yapısı ve yeteneği tam olarak oluşmamış işletmelerin destek süreçlerinin olumlu biçimde sonuçlanması ihtimalinin çok güç olduğu bilinmeli; işletme bünyesinde kurumsal ve sistematik işleyen araştırma ve ürün geliştirme organizasyonu yapılandırılmalıdır.

5. KAYNAKLAR

1. TÜBİTAK resmi web sayfası www.tubitak.gov.tr
2. TÜBİTAK-MAM resmi web sayfası www.mam.gov.tr
3. TTGV resmi web sayfası www.ttg.gov.tr
4. KOSGEB resmi web sayfası www.kosgeb.gov.tr
5. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı resmi web sayfası www.sanayi.gov.tr